

Missä menet sosiaaliturvauudistus?

Pasi Moisio

Tutkimusprofessori, THL

Sosiaaliturvakomitean puheenjohtaja

@pasi_moisio

Toimeentulotuen ja aikuissosiaalityön kuntaverkosto 15.6.2021

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Koronakriisi

- Käytännön vaikutukset komitean työhön
- Lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset uudistukselle

Työ edennyt komiteatyön periaatteiden mukaisesti

Komitean määritteli työnsä periaatteen kesällä 2020:

- Avoimuus ja käsiteltävien aiheiden nostaminen julkiseen keskusteluun, uudistus toteutetaan julkisen keskustelun kautta
- Tosiasioihin perustuva rakentava dialogi, jossa haetaan yhteistä ymmärrystä asioista, vaikka poliittisista arvovalinnoista oltaisiin eri mieltä.
- Tutkimusperusteisuus, tietopohjan avoimuus ja yhteistyö tutkimusmaailman kanssa, yhteiskehittäminen
- Riippumattomuus, riittävä parlamentaarinen yhteisymmärrys

Työ edennyt suunnitelman mukaisesti

Sosiaaliturvan keskeisten ongelmien määrittely ja konkretisointi: 2020-21 (Ongelmaraportit)

Ratkaistavien ongelmien valinta uudistuksen tiekartalle, ja linjaukset niiden ratkaisemiseksi: 2021-2 (Kannanotot)

Suunnitelma sosiaaliturvan vaiheittaiselle kokonaisuudistukselle välitavoitteineen: 2021-23 (Välimietintö)

Ehdotuksia osauudistuksista erillään kokonaisuudistuksesta: 2021-22

Suunnitelman toteutus alkaa seuraavalla hallituskaudella

Kolumni: <https://stm.fi/-/tilannekuva-selkiytymassa-sosiaaliturvan-rakenteellisista-ongelmista>

Ongelmaraportit

Sosiaaliturvan monimutkaisuus

Ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen

Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen

Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen

+ Sosiaaliturvan valinnat ja peruseriaatteet

Puheenjohtajiston luonnos kannanotoiksi

Puheenjohtajisto laatinut luonnoksen kannanottojen rakenteeksi pohjautuen jaostojen ja tutkijaverkoston selvitystyöhön

Komitea tai jaostot eivät ole sitoutuneet tähän luonnokseen

Kannanottoluonnoksessa kuvataan komitean linjaukset, jotka koskevat sekä keskeisiä ratkaistavia ongelmia että sosiaaliturvan valintoja ja peruseriaatteita, joiden pohjalta ratkaisuja valmistellaan.

Kannanotot valmistuvat, kun komitea on hyväksynyt kannanottoluonnoksen sisällön.

Tavoitteena että komitean kannanotot valmistuvat alkuvuodesta 2022.

Kannanotot muodostavat rungon välimietinnölle.

Kannanottojen työstä syksyllä

Puheenjohtajisto tuottaa seuraavan version kannanottojen luonnoksen komitean syyskuun 6. kokoukseen

Ensimmäisenä täytyy saada linjaukset sosiaaliturvan arvovalinnoista ja perusrakenteista, joiden pohjalta kyseisen ongelman ratkaisuvaihtoehtoja lähdetään selvittämään välimietintöön - ja itse ongelmaa kuvaamaan kannanottoon.

Sosiaaliturvan monimutkaisuus

1.1 Etuuksia on paljon ja niissä jokaisessa on omat määräytymisperusteet

1.2 Tulokäsitteissä ja haku- ja vaihtelua

1.3 Perhekäsitteessä ja läheisyyden

1.4 Toimeenpanon monimutkaisuus

1.5 Toimeenpanon monimutkaisuus

1.6 Tietovarantojen ja analytiikan

Tarvittavia linjauksia etenemiselle...

- Yksinkertaisuus ensisijainen tavoite, yksilöllisen tilanteen huomioiminen poikkeus?
- Ensisijainen toimeentuloturva on syyperusteinen?
- Työ on ensisijainen toimeentuloturvaan nähden?
- Yksinkertaistaminen kustannusneutraalisti?
- Toimeenpanijat voivat lähestyä asiakasta etuuksia ja palveluja tarjoten?

Ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen

2.1 Työelämän muutos ja osittainen työsken-

2.2 Yrittäjäyys ja sosiaaliturva

2.3 Sosiaaliturvajärjestelmä

2.4 Opiskelu ja osaamisen k

2.5 Työkyvyttömyyden perus
osittainen työskentely

Tarvittavia linjauksia etenemiselle...

- Työ on ensisijainen toimeentuloturvaan nähden?
- Toimeentuloturvan tavoite on kokoaikainen työllistyminen?
- Toimeentuloturvan tavoite ei ole tukea kannattamatonta yritystoimintaa tai kannattamatonta itsensä työllistämistä?
- Opintotuen tarkoitus on tukea ensisijaisesti päätoimista opiskelua?

Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen

3.1 Toimeentulotuki perustu

3.2 Toimeentulotuki perustu

3.3 Asumismenot ja niiden k
toimeentulotuella

Tarvittavia linjauksia etenemiselle...

- Toimeentulotuen tarvetta vähennetään kustannusneutraalisti / kustannukset voivat kasvaa?
- Kohtuullinen asumistaso eri elämäntilanteissa ei ole sama?
- Työ on ensisijainen toimeentuloturvaan nähden?
- Jos oikeutta ensisijaiseen etuuteen ei ole, hyväksytään, että välttämätön toimeentulo turvataan pitkäaikaisesti toimeentulotuella?

Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen

4.1 Palvelu- ja etuusjärjestelmä
ja toimintalogiikassa

4.2 Palveluihin osallistuminen
tai velvoittavaa

4.3 Etuus- ja palvelupolun to

Tarvittavia linjauksia etenemiselle...

- Ensisijainen toimeentuloturva on syyperusteinen?
- Työikäisten sosiaaliturvan tavoite on itsenäisen toimeentulon edellytysten parantaminen?
- Etuus- ja palvelupolun toimivuutta parannetaan kustannusneutraalisti / kustannukset voivat kasvaa?

Ongelmaraporttien ulkopuolelta nousseet

5.1. Opiskelun aikainen toimeentulo ja osaamisen kehittäminen

Yhteys jatkuvan oppimisen kokonaisuuteen. Valmistellaan komitean syksyn kokoukseen.

Selvitettäväksi nousseet

6.1. Sosiaaliturvan menot ja rahoitus

6.2. Työelämän murros

6.3. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja liikkuvuus

Tutkimusyhteistyö

Tutkijaverkosto koostuu tutkimusjaostossa edustettujen tutkimuslaitosten tutkijoista (THL, Kela, ETK, TTL, VATT)

Valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeet (VN-teas)

- Suomen sosiaaliturvajärjestelmän erityispiirteet ja ongelmakohdat kansainvälisessä vertailussa (POLKU). Minna van Gerven, HY, Sofi, THL.
- Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa (SOPU). Toomas Kotkas, HY, TaY, Kela, THL
- Hyvinvointitalouden indikaattorit sosiaaliturvan uudistuksessa. Demos, Soste, THL
- Strategisen tutkimuksen yhteistyö: STN-ohjelma ja Lippulaivaohjelma
 - Kangas, Olli (2020): Poikkeukselliset ajat avaavat poikkeuksellisia mahdollisuuksia. Sosiaaliturvakomitean julkaisu ja 2020:1 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7156-1>
 - STN- ohjelmien tuottama neljän työpäivän sarja: Väestörakenteen muutos, Elonkehä, Teknologian murros & Instituutiot ja politiikka
 - Lippulaiva-ohjelmien kanssa mm. eriarvoisuus tulevaisuuden yhteiskunnassa

Lisätietoa

Uudistuksen valmistelu ja komitean materiaalit ovat avointa ja löytyvät täältä:

stm.fi/sosiaaliturvauudistus

Kiitos!

@sosiaaliturva #sosiaaliturvauudistus #sosiaaliturva
stm.fi/sosiaaliturvauudistus

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET